

SMLOUVA MEZI SVATÝM STOLCEM A ČESKOU REPUBLIKOU O NĚKTERÝCH PRÁVNÍCH OTÁZKÁCH

Argumentář

Ke smlouvě obecně

1. Kdo jsou smluvní strany smlouvy?

Na jedné straně smlouvu uzavírá Česká republika, na straně druhé Svatý stolec.

2. Proč se smlouva jmenuje „o některých právních otázkách“?

Smlouva nevyčerpává všechna témata společného zájmu státu a katolické církve. Například chybí téma školství, vzdělávání a výchovy.

3. Je to první smlouva, kterou Česká republika uzavírá s některou z církví nebo náboženských společností?

Stát uzavřel v roce 2013 smlouvy s registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi o majetkovém vyrovnání (tzv. smlouvy o vypořádání). Tyto smlouvy, které byly publikovány ve Sbírce zákonů, nemají ovšem povahu mezinárodních smluv. Jejich uzavření bylo podmínkou poskytnutí finanční náhrady podle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, neboť byly založeny na principu restituční tečky.

4. Proč by měla Česká republika takovou smlouvu uzavřít?

Záměr uzavřít smlouvu se Svatým stolcem sdílela většina politické reprezentace po r. 1989 a vyskytuje se v programových prohlášeních mnoha vlád novodobé ČR (*vlády S. Grosse, J. Paroubka, M. Topolánka I a II a P. Fialy*). V naší středoevropské tradici, poznamenané ve 20. století bolestnou historií dvou totalitních režimů, se jedná o standardní nástroj záruky práv vyplývajících ze svobody náboženského vyznání. Stát uzavřením smlouvy také stvrdí, co je po r. 1989 faktickou realitou, a sice, že v oblastech společného zájmu je vhodné spolupracovat.

5. Proč chce smlouvu katolická církev?

Církev tento druh smlouvy vnímá jako standardní nástroj úpravy vztahů se státy, přičemž za jeho hlavní beneficiary považuje obyvatele daného státu, nikoliv sama sebe.

6. Zaručuje smlouva privilegia pro katolickou církev?

Hlavním beneficentem úpravy a adresátem právní ochrany jsou lidé žijící na území ČR, věřící i nevěřící. Smlouva jim zaručuje práva vyplývající ze zásady, že každý smí svobodně projevovat své náboženství a víru.

Smlouva zaručuje katolické církvi některá oprávnění. Není důvod je však označovat za privilegia, protože jednak vyplývají také z českého právního řádu již nyní a stejná práva zaručuje ČR také jiným církvím a náboženským společnostem.

7. *Proč není smlouva uzavírána také s jinými církvemi nebo náboženskými společnostmi?*

Jiné církve a náboženské společnosti nejsou subjekty mezinárodního práva. Nic ovšem nebrání státu, aby s nimi uzavřel smlouvy vnitrostátního charakteru, jak učinilo například Slovensko. Jako určitý precedent v tomto směru lze také vnímat smlouvy o vypořádání uzavírané podle zákona o majetkovém vyrovnání.

8. *Nepředstavuje smlouva diskriminaci jiných církví?*

Smlouva nepřiznává katolické církve nějaký druh práv, který by nebyl přiznán vnitrostátní úpravou také jiným církvím a náboženským společnostem, kterým bylo v souladu se zákonem o církvích přiznáno oprávnění k výkonu tzv. zvláštních práv.

9. *Mohou ze smlouvy nějak profitovat také nekatolické církve a náboženské společnosti?*

Česká republika jako konfesně neutrální stát přistupuje k církvím a náboženským společnostem na základě parity, tedy nediskriminačně. V důsledku toho je třeba práva zaručená touto smlouvou katolické církvi nebo jejím věřícím přiznat také jiným církvím a jejich věřícím. Tento účinek smlouvy by se patrně projevil až v situaci, kdy by Česká republika teoreticky chtěla snížit standard ochrany náboženských práv.

10. *Mohla by ČR žít i bez smlouvy se Svatým stolcem?*

Samozřejmě, žila bez ní až dosud a žijí bez ní také jiné evropské (Velká Británie, Irsko, Belgie, Nizozemí, Řecko, Bulharsko apod.) i neevropské země (USA, Mexiko, Indie, většina islámských zemí). Svatý stolec a Česká republika se ovšem domnívají, že v jejich případě je smlouva vhodným vyjádřením zásady vzájemné spolupráce v otázkách, v nichž církev může přispět k záležitostem společného dobra.

11. *Není uzavření smlouvy porušením zásad odluky církve od státu?*

Pojem odluka církve od státu je sice často používaný, ale jeho obsah není jednoznačně určen. Česká právo jej nepoužívá. Listina základních práv a svobod stanoví, že se stát nesmí vázat na „ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání“. Ústavní soud to vysvětlil tak, že nesmí docházet k sebeidentifikaci státu s určitým náboženstvím anebo k excesivnímu propojení státu s náboženstvím.

Zásada náboženské neutrality České republiky ovšem státu nezakazuje spolupracovat s církvemi a náboženskými společnostmi v oblastech společného zájmu, zejména, když to vyžaduje ochrana náboženské svobody jednotlivce. Příkladem může být působení duchovních ve věznicích.

Proto v podmínkách ČR nehovoříme o odluce, ale spíše o spolupráci mezi nábožensky neutrálním státem a církvemi (tzv. kooperační model).

Smlouva se Svatým stolcem zásadu náboženské neutrality nijak neporušuje. Ostatně většina států, která má smlouvu se Svatým stolcem uzavřenou, je také nábožensky neutrální.

Pokud jde o finanční odluku státu od církví zavedenou zákonem o majetkovém vyrovnání, na ní tato smlouva nic nemění a ani se jí nedotýká.

12. Je vhodné, aby sekulární stát uzavíral smlouvu s církví?

Označení České republiky za sekulární stát není bezvýhradně přijímáno, jako vhodnější se jeví termín konfesně neutrální stát. Tím se vyjadřuje, že stát se neztotožňuje s náboženským nebo protináboženským postojem.

Naprostá většina států, která má smlouvu se Svatým stolcem uzavřenou, se identifikuje jako nábožensky neutrální či sekulární.

Smluvní princip není s neutralitou v rozporu. Tak jako se ČR neidentifikuje s Německem či USA, s nimiž ji váže řada mezinárodních smluv, neidentifikuje se ani s katolickou církví, jestliže uzavře se Svatým stolcem mezinárodní smlouvu.

13. Co je to Svatý stolec?

Svatý stolec, v církevních dokumentech označovaný také jako Apoštolský stolec, reprezentuje nejvyšší duchovní moc v katolické církvi. Je tvořen papežem a jeho úřadem (tzv. římskou kurií) a má postavení originálního subjektu mezinárodního práva. Jako takový běžně uzavírá mezinárodní smlouvy. Je také členem mezinárodních organizací (např. Světové organizace duševního vlastnictví, Mezinárodní agentury pro atomovou energii apod.) nebo jejich pozorovatelem (OSN, Rada Evropy, UNESCO, Světová zdravotnická organizace apod.). Udržuje diplomatické styky s většinou států světa, ale také třeba s Evropskou unií. Řádné diplomatické vztahy se Svatým stolcem udržuje v současnosti 184 států, z toho 91 má v Římě své zastoupení (*dle údajů z 8. 1. 2024*).

14. Jak se Svatý stolec liší od katolické církve?

Jako Svatý stolec se označuje pouze úřad římského biskupa (papeže). Katolická církev naopak působí celosvětově.

15. Kterých církví se tato smlouva dotýká?

Svatý stolec je reprezentantem katolické církve a smlouva proto upravuje právní postavení katolické církve v ČR. Nicméně je třeba zdůraznit, že katolická církev je z hlediska vnitrostátního práva v ČR registrována jako dvě právně odlišné církve: Církev římskokatolická a Církev řeckokatolická. Jedná se o dědictví specifického přístupu k subjektivitě katolické církve ještě z doby Rakousko-Uherska. Z hlediska vnitrostátního se smlouva dotýká obou z nich stejným způsobem.

16. Proč není stranou smlouvy Vatikán?

Vatikán je název městského státu, který je sice se Svatým stolcem v mnohém provázaný a je propojený také osobou papeže, který je hlavou státu Vatikán. Ale jedná se o odlišný subjekt, zajišťující Svatému stolci praktické fungování a územní nezávislost. Protože smlouva upravuje některé právní aspekty fungování katolické církve na území České republiky, není důvodem, aby byl stát Vatikán stranou smlouvy.

17. Představuje smlouva ze strany České republiky uznání Svatého stolce?

Česká republika a před ní Československo mezinárodní subjektivitu Svatého stolce uznává a má s ním navázány diplomatické styky (Československo od 23. 10. 1919, přerušeny po r. 1950, obnovení 19. 4. 1990, kontinuita ČR). V tomto smyslu smlouva nic nemění.

18. Jakou historii mají smlouvy se Svatým stolcem na našem území?

Rakouský konkordát z roku 1855 byl Rakouskem jednostranně vypovězen v roce 1870. V roce 1928 uzavřelo Československo se Svatým stolcem tzv. modus vivendi. Nejednalo se sice o mezinárodní smlouvu, ale svojí povahou jí byl velice blízko. Byl uzavřen výměnou diplomatických nót a představoval dohodu mezi oběma stranami o některých otázkách (zejména jmenování biskupů, hranice diecézí). Modus vivendi vyšel za komunismu z užívání.

19. Je v současné době Česká republika se Svatým stolcem nějak smluvně provázána?

Ano, Česká republika i Svatý stolec jsou společně smluvními stranami některých multilaterálních smluv (např. Úmluvy o uznávání kvalifikací týkajících se vysokoškolského vzdělávání v evropském regionu).

20. Vlastní Svatý stolec na území České republiky nějaký majetek?

Svatý stolec na území ČR vlastní pouze budovu svého diplomatického zastoupení, jak je také obvyklé u jiných subjektů mezinárodního práva, které udržují diplomatické styky s ČR.

21. Uzavřela Česká republika nějaké obdobné smlouvy?

Státní orgány dnes mají praxi uzavírání smluv s církvemi a náboženskými společnostmi. Jde například o dohody o duchovní péči v určitých oblastech (vězeňství, armáda, zdravotnictví) nebo dohody o vypořádání podle zákona o majetkovém vyrovnání. Tyto dohody nicméně nemají charakter mezinárodních smluv.

22. Jak skončil pokus o uzavření smlouvy z roku 2002?

Smlouva mezi Českou republikou a Svatým stolcem o úpravě vzájemných vztahů, která byla sjednána v letech 1999 až 2002, byla schválena vládou ČR usnesením ze dne 3. července 2002 č. 702. Dne 25. července 2002 byla podepsána. Česká strana smlouvu podepsala s výhradou ratifikace. Návrh na ratifikaci smlouvy byl zamítnut v prvním čtení usnesením Poslanecké sněmovny č. 494 ze 16. schůze 21. května 2003 (4. volební období). Od roku 2003 se v ratifikačním procesu dále nepostoupilo.

23. V čem se současná situace liší od roku 2002?

Za dobu od posledního pokusu o uzavření smlouvy se Svatým stolcem došlo k několika změnám, které usnadnily možnost sjednání nové smlouvy. Například si Česká republika vnitrostátně a bez potřeby dohody se Svatým stolcem vyřešila otázku majetkového vyrovnání. Stát také v mezidobí uzavřel větší množství smluv s církvemi a náboženskými společnostmi – ať již dohody o duchovní péči v určitých oblastech (vězeňství, armáda, zdravotnictví) nebo dohody o vypořádání podle zákona o majetkovém vyrovnání.

24. Proč smlouva neobsahuje označení konkordát?

Označení konkordát se v posledních desetiletích již pro smlouvy uzavírané Svatým stolcem oficiálně nepoužívá. Dnes se spíše hovoří o dvoustranných (bilaterálních) smlouvách, což lépe odráží aktuální politické, sociální a kulturní podmínky. Pojem

konkordát se považuje spíše za historický, často se chápal jako smlouva mezi církví a katolickými zeměmi.

25. Kdo je příjemcem právní ochrany poskytnuté smlouvou?

Smlouva je především nástrojem ochrany práv vyplývajících ze svobody náboženského vyznání. Proto tam, kde je to možné, odkazuje na práva jednotlivců. Například čl. 9 odst. 1 zaručuje právo osoby ve zdravotnických zařízeních přijímat duchovní a pastorační péči od duchovních a pastoračních pracovníků církve. Smluvní strany mají za to, že se jedná o adekvátní perspektivu: pastorační návštěva u nemocného není projevem práva církevní instituce působit v oboru zdravotnictví, ale práva jedince, který je upoután na lůžko a požádá o duchovní doprovázení. Obdobné lze uvést o právu na výhradu svědomí, církevní formě sňatku nebo duchovní péči v jiných oblastech (vězeňství, sociální služby, armáda, bezpečnostní sbory).

V některých oblastech je příjemcem práv a adresátem povinností přímo církev, resp. její instituce. Jako příklad lze uvést právo zřizovat církevní právnické osoby nebo povinnost zpřístupnit kulturní dědictví.

26. Které jiné země smlouvu se Svatým stolcem uzavřely?

Například všechny země, se kterými Česká republika sousedí, některé z nich mají uzavřené dokonce větší množství smluv (např. tzv. základní smlouvu a na ni navazující dílčí smlouvy). V případě Německa pak se Svatým stolcem uzavírají smlouvy také některého jeho spolkové země.

Z evropských států mají některou z forem mezinárodních smluv se Svatým stolcem uzavřeny následující země: Albánie, Andorra, Rakousko, Bosna a Hercegovina, Estonsko, Německo, Itálie, Lotyšsko, Monako, Černá Hora, Polsko, Portugalsko, San Marino, Slovensko, Slovinsko, Chorvatsko, Litva, Malta, Španělsko, Maďarsko, Francie, Rusko, Srbsko, Švédsko a Švýcarsko.

Přehled všech bilaterálních smluv uzavřených Svatým stolcem je [k dispozici zde](#).

27. Nejsou smlouvy se Svatým stolcem něčím historickým a překonaným? Uzavírají se podobné smlouvy ještě v současné době?

Svatý stolec uzavírá mezinárodní smlouvy kontinuálně. V posledních pěti letech uzavřel několik dílčích smluv s Itálií (např. o uznávání akademických titulů), dodatky ke smlouvám s Rakouskem a Litvou, anebo nové smlouvy s Kazachstánem, Angolou, Burkina Faso nebo republikou Svatý Tomáš a Princův ostrov.

28. Proč některé státy Evropy a světa podobnou základní smlouvu nemají?

Důvody mohou být různé. Například Francie má dlouhou tradici specifického k náboženskému fenoménu spíše nepřátelského sekularismu (tzv. laicité), i tak ale dílčí smlouvy se Svatým stolcem uzavírá, některé země znají dosud status státní církve nebo národního náboženství a nechtějí s jinými náboženskými skupinami navazovat vztahy takto oficiálního typu (v Evropě např. Anglie, některé severské nebo pravoslavné země apod.), jiné země pak zavedly takový systém odluky státu od náboženství, který jim znemožňuje prakticky jakýkoliv kontakt státní moci s náboženskou autoritou (např. USA). Například Irsko se rozhodlo neuzavřít smlouvu se Svatým stolcem ihned po své vzniku –

katolictví tam bylo chápáno jako součást národní identity a jako lidová síla, smlouva byla chápána jako něco zbytečného.

29. Může smlouva politicky posílit katolickou církev nebo konzervativní proudy?

Katolická církev nemá vlastní politickou agendu ve smyslu stranické politiky a zcela uznává, že otázka uspořádání a řízení společnosti je v odpovědnosti politické autority. Smlouva pouze garantuje určitý standard svobody náboženského vyznání.

30. Může mít smlouva vliv na etická témata, která jsou předmětem politických debat (např. stejnopohlavní manželství, náhradní mateřství apod.)?

Smlouva nijak neomezuje stát při vymezení vlastní právní úpravy v této oblasti. Dokladem toho může být skutečnost, že mnohé země, které smlouvu se Svatým stolicem mají, se rozhodly pro právní úpravu, která nekoresponduje s katolickým pohledem na manželství nebo lidskou důstojnost.

31. Přichází ČR uzavřením smlouvy o část suverenity nebo ji někam přenáší?

ČR jako suverénní stát uzavírá velké množství mezinárodních smluv. Na rozdíl od některých jiných, smlouva se Svatým stolicem nepřenáší na žádný orgán mimo ČR nebo na mezinárodní instituci některé pravomoci orgánů státu. Kdyby měla ČR pocit, že ji smlouva v něčem svazuje, může ji vypovědět.

32. Vnáší smlouva do světského práva kanonické právo?

Smlouva na postavení kanonického práva nic nemění. Kanonické právo je soubor vnitřních předpisů katolické církve. Česká Listina základních práv a svobod garantuje všem církvím a náboženským společnostem spravovat si své vnitřní záležitosti autonomně bez zásahů státu. Každá církev a náboženská společnost má své vlastní vnitřní předpisy, kterými si tyto své záležitosti (např. otázky věrouky, církevních orgánů a vztahů mezi nimi apod.) upravuje. I po ratifikaci smlouvy se bude české právo na kanonické právo dívat jako na soubor vnitřních předpisů právnické osoby působící na území České republiky.

33. Jak dlouho bude smlouva platit?

Smlouva se uzavírá na dobu neurčitou. Každá ze smluvních stran má právo smlouvu vypovědět. V takovém případě po uplynutí šesti měsíční výpovědní doby přestanou být smluvní strany smlouvou vázány.

34. Jak text smlouvy vznikl?

Text vznikl při jednání mezi zástupci smluvních stran. Ti svá vyjednávání nezačali na zelené louce. Po neúspěšném pokusu o ratifikaci smlouvy z roku 2002 smluvní strany průběžně sondovaly své pozice, v určitých fázích pak vznikla i pracovní verze nového znění. Ta byla později vzata za základ pro další jednání, v jehož rámci doznala některých změn.

35. Jak text smlouvy ovlivnila katolická církev v ČR?

Za katolickou stranu vedl jednání Svatý stolec, který má k dispozici své vlastní experty a který vyjadřoval souhlas či nesouhlas s jednotlivými formulacemi. Technická jednání na

území České republiky vedl zástupce Svatého stolce, apoštolský nuncius, kterým je arcibiskup Jude Thaddeus Okolo a jeho poradci.

36. Jaký charakter smlouva má?

Smlouva mezi Svatým stolcem a Českou republikou je mezinárodní smlouvou, tzv. prezidentskou smlouvou. Na straně ČR se vyžaduje, aby k takové smlouvě před ratifikací prezidentem republiky daly souhlas obě komory Parlamentu. Podle čl. 10 Ústavy platí, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. To znamená, že smlouva bude vyvolávat také účinky do vnitrostátního práva.

37. Od kdy bude smlouva platit?

Smlouva vstoupí v platnost prvního dne měsíce následujícího po dni výměny ratifikačních listin. Ratifikační proces na straně České republiky vyžaduje souhlas obou komor Parlamentu.

K obsahu smlouvy

38. Co je hlavním předmětem úpravy smlouvy?

Svoboda náboženského vyznání jak na úrovni individuální, tak na úrovni kolektivní.

39. Vyžádá si přijetí smlouvy úpravu českých zákonů?

Smlouva nevyžaduje změny v českém právním řádu (dle stanoviska MZV SPK – předkládací zpráva).

40. V čem spočívá výhrada svědomí? Poskytuje smlouva věřícím speciální zacházení, pokud jde o plnění jejich povinností vůči státu?

Výhrada svědomí spočívá v odmítnutí jinak obecně ukládané povinnosti s odvoláním na požadavek svědomí nebo náboženského vyznání. Smlouva obsahuje ujednání o právu odmítnout vojenskou službu a poskytnutí zdravotní služby. Obojí je již v českém právním řádu přítomno. Výhradu svědomí ve vztahu k vojenské službě zakotvuje přímo Listina základních práv a svobod (čl. 15 odst. 3), výhradu svědomí zdravotnických pracovníků zakotvuje zákon o zdravotních službách.

41. Proč smlouva garantuje církvi zpovědní tajemství?

Věřouka, pastorační praxe i vnitřní předpisy valné většina církví znají různé způsoby vyznání hříchů za účelem jejich odpuštění, případně různé druhy duchovních rozhovorů, jejichž předmětem jsou nezřídka důvěrné informace. V katolické církvi se tento úkon označuje jako svátost smíření, případně zpověď. Udělovatelem svátosti smíření je kněz a je vázán absolutně neporušitelným svátostným tajemstvím. Z obsahu zpovědi nesmí nikomu nic vyzradit. České právo tuto skutečnost reflektuje a zpovědní tajemství uznává jako tzv. zvláštní právo podle zákona o církvích a náboženských společnostech.

42. Proč je zpovědní tajemství pro církve důležité?

Protože je nezbytné, aby zpověď probíhala v atmosféře důvěry. Jedině za takových podmínek se může kajícíník otevřít a kněz s ním může pracovat na nápravě. Zpovědní tajemství není privilegiem církve, ale chrání věřící, kteří přistupují ke zpovědi.

43. Nemůže zpovědní tajemství ohrozit vyšetřování trestných činů? Neslouží zpovědní tajemství k zametání sexuálních deliktů pod koberec?

Pokud by zpovědní tajemství neexistovalo, kajícíník by ke zpovědi pravděpodobně vůbec nepřišel. Pokud svůj problém pojmenuje, je knězem veden k nápravě.

44. Mají také jiné profese obdobné tajemství?

Ano, například advokáti, lékaři, psychologové, sociální pracovníci a příslušníci dalších profesí jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž dozvěděli při výkonu své profese. Této povinnosti mohou být v některých případech za zákonem daných podmínek zproštěni.

45. Co se má na mysli formulací „právo obdobné zpovědnímu tajemství“ uvedenou v čl. 4 odst. 2 smlouvy?

Smlouva rozlišuje zpovědní tajemství (tzv. svátostné tajemství, také svátostná pečeť) a „obdobné tajemství“, které média začala označovat jako „pastorační tajemství“. Toto obdobné tajemství dopadá na situace důvěrných rozhovorů, které nejsou uskutečněny v režimu svátosti smíření.

Příkladem situací, kdy české právo výslovně uznává tento druh mlčenlivosti je například důvěrnost informací svěřených vězeňskému kaplanovi, nemocničnímu kaplanovi či vojenskému duchovnímu (všechny tyto tři situace jsou upraveny smlouvami mezi ČBK, ERC a příslušnými resorty). Tyto osoby nemusí být kleriky ve smyslu kanonického práva a nemohou tedy vysluhovat svátost smíření (zpověď); přesto jsou příjemci důvěrných rozhovorů (obdobně jako psychologové).

Závazek mlčenlivosti v tomto případě nevyplývá ze zpovědního tajemství, ale je připodobitelný tzv. profesnímu tajemství.

46. Zaručuje smlouva vyšší úroveň ochrany mlčenlivosti než současná právní úprava? Může být toto právo vykonáváno v rozporu s požadavky českých zákonů?

Nikoliv. Čl. 4 odst. 2 smlouvy výslovně stanoví, že toto právo lze vykonávat pouze „za podmínek stanovených zákonem“. Jinak řečeno, smlouva pouze stanoví, že takové právo existuje, podmínky a rozsah jeho uznání ovšem stanoví vnitrostátní zákonodárce.

47. Nerozšiřuje smlouva vymezení toho, kdo je duchovní, když se výslovně zmiňuje o „pastoračních pracovnících“? Nejsou duchovními pouze vysvěcení klerici (biskupové, kněží, jáhni)?

Ne. Pojem „duchovní“ je pojmem českého práva. Kanonické právo používá pojem „klerik“ (byť je třeba uznat, že některé starší překlady tento pojem překládaly jako duchovní, což mohlo způsobovat nedorozumění), což je nositel svátostného svěcení.

Každá církev si autonomně vymezuje, kteří z jejích členů jsou nějakým užším způsobem svázáni s posláním církve, takže lze po nich požadovat vyšší míru loajality než po

běžných věřících. Tato kategorie osob je českým právem označena jako duchovní. O koho jde, sdělují v církve státu prostřednictvím tzv. základního dokumentu, který registruje Ministerstvo kultury. V případě katolické církve jsou např. pastorační asistenti základním dokumentem označeni za duchovní dlouhodobě. Tyto osoby nejsou nositeli svátostného svěcení, ale současně se profesně podílejí na duchovenské a pastorační činnosti církve.

Pojem „pastorační pracovník“ byl zvolen jako neutrální – nepochází ani z kanonického ani ze světského práva.

Smlouva tedy nerozšiřuje okruh osob, které mají právo obdobné zpovědnímu tajemství, nad rámec daný vnitrostátními právními předpisy. Toto právo bude nadále svědčit pouze těm osobám, které české právo označuje jako duchovní.

48. Budou nemocnice provozované církví podléhat nějakým výjimkám? Bude tím ohrožená jimi poskytovaná zdravotní péče?

Podmínky, za nichž se poskytuje zdravotní péče, stanoví výhradně české právo a smlouva na ně nemá žádný vliv. Pokud smlouva zmiňuje právo spravovat zdravotnická zařízení podle morálních zásad a předpisů katolické církve, má se tím na mysli, že při jejich provozu, který musí být uskutečňován podle pravidel českého práva, je možné zohlednit například specifický přístup k pacientům. Zdravotnická zařízení provozovaná církví nebudou mít také povinnost poskytovat služby, které nejsou v souladu s katolickým pohledem na lidskou důstojnost; to ovšem platí již dnes.

49. Bude církví ze smlouvy vyplývat právo na nějaké finanční plnění?

Ne. Smlouva otázku financování církve neřeší, pouze v preambuli zmiňuje, že v ČR proběhlo majetkové vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi. Nijak ale tento vnitrostátní proces nehodnotí ani nepetrifikuje. V člancích o kulturním dědictví a o sociálních službách se zmiňuje zásada, že bude-li stát tyto aktivity finančně podporovat, bude k církevním subjektům přistupovat za stejných podmínek jako k jiným osobám.

50. Není smlouva mezinárodní pojistkou provedeného majetkového vyrovnání?

Není. Majetkové vyrovnání je vnitrostátní otázkou. Je proto zmíněno pouze v preambuli, protože se jedná o významnou událost v oblasti vztahu státu a církve. Nicméně normativní text smlouvy se o majetkovém vyrovnání nezmiňuje.

51. Bude mít smlouva dopad na vlastnické právo ke katedrále na Pražském Hradě?

Nikoliv. Otázka vlastnického práva ke katedrále na Pražském Hradě nebyla do smlouvy zařazena. Obdobně jako v případě majetkového vyrovnání je pouze v preambuli odkázáno na skutečnost, že péče o Katedrálu sv. Víta, Václava a Vojtěcha je předmětem jiných ujednání.

52. Proč se smlouva nevěnuje otázkám školství?

Tato oblast se jevila natolik komplexní, že bylo rozhodnuto, že za stávajících okolností není vhodné ji ve smlouvě upravit.

53. Bude mít smlouva vliv na způsob uzavírání církevních sňatků?

Uzavření manželství formou církevního sňatku české právo v současné době umožňuje. Ujednání ve smlouvě tuto skutečnost stvrzuje.

54. Dává smlouva církvi právo ovlivňovat fungování armády?

Nedává. Cílem ujednání o možnosti pastoračního působení v armádě je umožnit příslušníkům ozbrojených sil, kteří o to stojí, přístup k duchovní podpoře (např. duchovnímu rozhovoru) i v situacích, kdy jsou oddělení od okolního světa a výkon jejich náboženských práv je tak potenciálně omezen. Příklad může být třeba účast na zahraniční misi. V praxi již katoličtí duchovní v armádě dlouhodobě působí, a to ve spolupráci s duchovními dalších církví.

55. Dává smlouva církvi právo ovlivňovat fungování vězeňství?

Nedává. Smlouva stvrzuje současný stav, kdy osoby umístěné ve věznicích a vazebních věznicích a v dalších zařízeních obdobného charakteru mají právo přijímat duchovní péči, byť v omezeném režimu daném charakterem zařízení, v němž jsou drženi. Tato praxe funguje již dlouhodobě.

56. Dává smlouva církvi právo ovlivňovat fungování zdravotnictví?

Nedává. Pokud jde o zdravotnictví, upravuje smlouva dva okruhy: působení církevních subjektů jako zřizovatelů zdravotnických zařízení a právo osob na duchovní péči bez ohledu na to, v jakém zdravotnickém zařízení se nacházejí. Obojí v praxi již funguje. Například v roce 2019 uzavřelo Ministerstvo zdravotnictví smlouvu s Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví, kterou se stanoví bližší podmínky poskytování duchovní péče ve zdravotnictví.

57. Dává smlouva církvi právo ovlivňovat fungování policie a dalších bezpečnostních sborů?

Nedává, pouze otevírá možnost dohodnout se na poskytování duchovní podpory těm členům bezpečnostních sborů (policistům, hasičům apod.), kteří o to budou mít zájem.

58. Ukládá smlouva také nějaké povinnosti církvi, anebo je církev pouze příjemcem práv?

Smlouva zaručuje práva lidí vyplývající ze svobody náboženského vyznání. Právům katolické církve jako instituce se věnuje až sekundárně.

Katolické církvi a jejím právnickým osobám ze smlouvy vyplývají také některé povinnosti. Mezi nimi jde o povinnost přizpůsobit hranice územní působnosti vyšších celků (diecéze, exarcháty, eparchie) hranicím ČR, působit v souladu s právním řádem ČR, spolupracovat při ochraně kulturního dědictví (a s tím související povinnost ustanovit určité orgány nebo zpřístupnit kulturní dědictví zájemcům). V situaci, kdy v souladu se smlouvou bude církev zajišťovat duchovenskou a pastorační péči v určité oblasti (armáda, vězeňství, bezpečnostní sbory apod.), převezme na sebe povinnosti, které z této péče vyplývají.

56. Počítá smlouva s uzavíráním navazujících smluv?

Případné uzavření jiných smluv se Svatým stolcem, které by některé oblasti podrobněji upravily, vyloučeno není, ale smlouva to výslovně nepředpokládá. Naopak předpokládá,

že vnitrostátní církevní orgány mohou uzavírat s orgány veřejné moci dohody, které vymezí bližší podmínky realizace smluvních ujednání. Tato praxe již dnes funguje a osvědčila se. Již dnes existují například dohody s orgány veřejné moci o působení v armádě, ve vězeňství nebo ve zdravotnictví. Stranami těchto dohod bývá také Ekumenická rada církví, jako zástupkyně nekatolických církví.